

સુરતની સુન્દરી

ચાતો

વિધવાનો વરઘોડો

13 7
1926

લેખક તથા પ્રકાશક

આદમ બી. આફ્રીકાવાળા

સ્ટેશન રોડ, વાલેજ.

પ્રત ૧૦૦

સર્વજન સ્વાધિન. ઈ. સ. ૧૯૨૬

કીંમત એક આનો.

૨૩૦૫૮

૧૩ ૦૫૫

અથ સ્વામિત્વના સર્વ પ્રકારના હક્ક પ્રકાશકે પોતાને
સ્વાધિન રાખ્યા છે.

ઉમરેઠ, ભટવાડી પોળને નાકે આવેલા સરસ્વતી
પ્રેસમાં રતિલાલ બાળકૃષ્ણ ત્રિવેદીએ પ્રકાશકને
માટે છાપ્યું. તા. ૨૫-૬-૧૯૨૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૦૫૧ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ઓરતના સુંદરી

વિષય

૧૭૦૪૯
ગ્રંથપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

સુરતની સુન્દરી

❀ યાતો ❀

વિધવાનો વરઘોડો

ભાઈ વાંચો ભાઈ વાંચો એક આ ફેશનનો ગોટાળો;
કેલેજમાં શિક્ષણ લઈ સફળ કર્યો જન્મારો.

હરીગીતમાં ચાલશે

પ્રીય પાઠકો વાંચો તમે સાચી બનેલી વારતા;
ગુજરાત માંથી આવેલી બની બરેબર એક વારતા.

*

(૪)

જુઠું નશી સાચુ બધું છે તરતની આ વારતા;
 પાંચકોને ટેશ દેશે ગરમાગરમ આ વારતા
 મુંબઈથી આણંદ આવતા સુરત નામે શહેર છે
 વેપાર ઉઝોગો તાણું મોટું ખરે એ ધામ છે
 રહેતો હતો આ નથમાં હું નોકરી મીલમાં હતો
 આશા ભરી આ જીંદગી આનંદથી ગુનરતો
 ધામ મીલમાં હું કરી આ જીંદગી ગુનરતો
 એશ ને આરામમાં પૈસા ખાદુ ઉઠાવતો

* * * *

રહેતી હતી “સુરત” મહીં સરલા નામે / સુંદરી
 ઉંમર વરસ બાવીસ તેવીસ વળી અકકલે તે તો પુરી
 લગ્ન તેના તો થયેલાં મુંબઈ મહીં એક બ્રહ્મથી
 જે મૃત્યુ પામ્યો છે અરે વર્ષ છ યા સાતથી
 તે વખતથી સરલા તાણું મન અરે માને નહી
 શી રીત જીવાની ગાળવી રસ્તો કંઈ સુઝે નહી
 એ બીચારને વીચારમાં વર્ષો વીત્યા ત્રણ ચારને
 બાપે ભણાવીને બતાવ્યો રસ્તો ચોક્કસ માનને
 અભ્યાસ થોડો થેર કરી એક પરીક્ષા પાસ કરી
 દાખલ થઈ કોલેજમાં પુરવા બાકીની વીધી

(૫)

વીચાલકમી ક્રીમેલ ટ્રેનીંગ કોલેજ નામથી ઓળખાય છે
શીક્ષણ લીધું તે સ્કુલમાં તેનો ફરજેતો થાય છે
દાખલ થતાં કોલેજમાં ભપકો અરે તેનો કાર્યો
સાદો મુકી ફેશનએબલ પાષાક અંગે તો ધર્યો
બે વર્ષ અમદાવાદમાં પોતે રહી કોલેજમાં
નંખર પહેલો તો લીધો કોલેજના નોલેજમાં
બે વર્ષમાં ભણતર ભણી સેકન્ડીઅર તં તો થઈ
સર સપાડુ બહુ કરી મેંતી પદે તે તો ગઈ
નોકરી મીસ્ત્રેશની કરતી હતી વલસાડ મહી
દર શનીવારે ખરે આવતી સુરત મહી
પણ કર્મના ભોગે કરી સ્કુલ થઈ સહવારની
રહેવા કાર્યો વીચાર તહી સ્કુલ થતાં એકવારની
મકાન એક ભાડે લઈ રહેવાનું ત્યાં નકકી કાર્યું
માળાપથી છુટા પડી શુભ કર્મ તેણે આદર્યું
પ્રેમનાં નોવેલ બહુ વાંચવામાં આવતાં
બુદ્ધી થઈરે બ્રહ્મ તેની વીરહ અગ્ની જગતાં
સહેજ બુદ્ધી તો ખસેલી તે તણી પહેલાં હતી
દર્શકી નોવેલ વાંચતા પ્રેમ જવાળા જગતી

(૬)

શું કરે એ સુંદરી જોભન ભરી એ યુવતી
નીશ્વાસ નાંખીને ખરે રાત્રીએ ગુબારતી

લાગી હવા જ્યાં ઇશકની ન સહન કોથી થાય છે
વીરહ અખીથી ખરે અંતર અતી અકળાય છે

વીચાર છેલ્લો આદરી નીજ મનથી નકકી કરી
પુનઃ લગ્ન કરવા તણી યુકતી ખરે તેણે કરી

ખાંધી દીધાં બે પોટલાં લાજને શરમ તણાં
મુકયા ધકેલી બેઠીને તાપી તણા પુરના વિશે

મુકી શરમ માખાપની ના લાજ પણ દુનીયા તણી
પત્થર પાકી તે ખરે કૂખ લબવી માતની

નવ કર્મ એક નીચ કૂળની વીધવા અરે આવું કરે
દુનીયા મહી ખુલ્લે મુખે “બ્રહ્મ પટલાણી ફરે”

પ્રીત કરી પટેલથી ફસી પડી બહુ ખ્યારમાં
સંબંધ બાંધ્યો તેહથી જમતાં ખરે એક થાળમાં (પાત્રમાં)

ફરતાં હતાં આનંદમાં ખુલ્લખુલ્લો એ બાગમાં
આખર ફળેતી તેમની થઈ ખરે વલસાડમાં

પટેલ યુવક એ ‘કનૈયો’ નામ “પુરસ્કૃતમ” છે
નામ પ્રમાણે હાલ તો પુરૂષો મહી ઉત્તમ છે

(૭)

સાખી

મુંઢર છખી જોઈ પટેલની ઉપજી અંતર પ્રીત
શુદ્ધ ખાદી દ્રેશમાં ચોટયું તેનું ચિત્ત
વીરહ થકી વીંધાયલું અંતર અતી અકળાય
વીરહ અગ્ની સમાવવા શોધ્યો સરળ ઉપાય

ચાલુ

વાત વંદી બેઠી વીચાર લગ્નનો થાય છે
એકે ન સારૂ બેઠે નકારાં બાધ જેવા લાઈ છે
લોકને લેગા કરી લગ્ન તેઓએ લીધાં
ચાલુ અરે આ સાલમાં લગ્ન તો કરી લીધાં
આ કામ 'સરલા' એ કયું માખાપથી બહુ ખાનગી
પણ છુપુ તો જલદી ખુલે શું ? કમ નથી એ કુદરતી ?
આ વાત જાણી બાપ તેનો આશ્ચર્યના વમળે ચઢ્યો
નવ કર્મ આવું 'સરલા' કરે વીશમય મહી પોતે પડ્યો
'સરલા' કદી મમ નામને નહી એ અરે ડુબાવશે
શું દુઃખ છે તેના પરે ? કે કર્મ આવું આદરે ?
પણ વાત આવી જાણમાં તમ પુત્રીએ આવું કયું
જવા પછી વલસાડમાં મનથી અરે નક્કી કર્યું
ટ્રેનની બહુ વાર હતી સ્ટેશન પરે ખોટી થયાં
હીલબીર સુખે મોટર કરી વલસાડમાં તો, તો ગયાં

(૮)

ઘેઠી હુતી ' સરલા ' ખરે પારકા એક ઘર વીશે
 જાણી ગયાં દીલમાં પછી દીલગીર થયાં બહુ મન વીશે
 જઈ કહ્યું એ દીકરી ચાવી ઘરની આપ તું
 તુષા ઘણી લાગી હોમોને જલદીથી છીપાવ તું
 બોલી નહી દીકરી ખરે એક શબ્દ પણ માબાપથી
 ગુસ્સે બરાઈ માત બોલી ચાવી કચમ નથી આપતી
 દીકરી કહે કુવા ઘણા છે વલસાડ આ સીટી મહી
 પાણી કાઢીને પીવો સાધન સઘળું છે તહી
 વળી જાવો આવ્યા હોય ત્યાં અહી તમારૂ કામ નથી
 આજથી ' સરલા ' તમારી પુત્રી કે દીકરી નથી
 શું! બોલતી આતું 'સરલા' ખરે કે આકાશ વાણી થાય છે?
 વૃધ આ તુજ બાપથી ના કાંઈ પણ સમજાય છે?
 દુટી પડતી કેમ નથી આ વાદળી તુજ પર ખરે?
 શું? માલીકની ભુરી કૃપા મુજ પર થઈ છે રે અરે?
 ન ધારતો સ્વપ્ના વીશે મમ કુળ તું હુબાવશે?
 વૃધ તારા બાપનું નાક તો તું કાપશે?
 ન ધારતો હુતો કદી કે ' સરલા ' આવી પાકશે?
 નીજ માતની શુભ કુખને 'સરલા' અરે લબાવશે?
 ખીકકાર છે પુત્રી તને કર્મ તો આ આદ્યું
 બોલે કરી તુજ હસ્તથી પાપનું બાથું બાથું

(૯)

* * * * *

લાચાર છે લાચાર છે લાચાર વાર હબાર છે
 શું કરે માબાપ તારાં ફેશન તણી આ બાર છે
 ફેશન મહી પુત્રી ફસી જઈને ઉભી શીખર પરે
 માબાપની આ આંખથી શ્રાવણુ લાદરવો ખરે
 નામ બોળ્યું નાતનું કાળું કયું તુજ જાતનું
 એ 'સરલા' તેં તો ખરે નાક કાપીયું બ્રહ્માં તણું
 ના સહન થાએ મમ થકી મમ કલમથી પણ સૌ વળી
 તો શી રીતે સહન કરશે ? માબાપ તારાં તો પછી
 બ્રહ્માં " સરલા " નામને શીટકાર આજે આપતા
 રાત્રી દીવસ તુજને દીલથી અરે ધીકકારતા
 બેઠો હતો રાત્રી વીશે હુંતો અરે બબરમાં
 ફરતો હતો આનંદથી ઇદના તહેવારમાં
 કંઈ ચર્ચાએ થાતી હતી તુજ નામની બબરમાં
 ત્રણ પાઈએ વેચાય છે વરઘોડો આ શહેરમાં
 હેન્ડબીલો દીઠાં બહુ લાલ લીલાં ને પીળાં
 રાંડીરાંડ પણ ડોસીએ ખરીદ કર્યાં તે તો ખરાં
 ખુમ પાડતો બહુ બેરમાં લવાડો આ વેચાય છે
 વરઘોડો વીધવા તણું ત્રણ પાઈમાં બસ જાય છે

* * * * *

(૧૦)

ખરીદ કર્યું એક હેન્ડબીલ ઝટ રૂપીયો વટાવીયો
 વરઘોડો આ વાંચવા ત્રણ પાઇનો ધણો લાગીયો
 વાંચતાં મથાણુ તેનું વીચારના વમળે ચઢ્યો
 વીધવા તણે વરઘોડો વાંચી નવાઇમાં હું તો પડ્યો
 એ રોહી તું એ તો ખરો સુધારાનું આ કામ છે
 વીસમી સદી મહી વીધવાઓ વંઠી બાય છે
 ફેસન તણા ફેટે ફસી વીધવા પણ સધવા થાય છે
 બ્રહ્મ જ્ઞાતિમાં પણ આજથી પુનઃલગ્ન થાય છે
 પુનઃલગ્ન તો કંઈ થાય છે એ વાતમાં વાંધો નથી
 પણ બ્રહ્મ પુત્રી પટલાણી થયાં એવું કંઈ બેસુ નથી
 એ હિન્દની બેનો તમે કૃત આવાં નવ કરો !
 તમ હસ્તથી તમ જ્ઞાતની પડતી દશા શીદને કરો !

* * * * *

દીલગીર થઈ મમ કેન્ડને પુછી હકીકત આ બધી
 વાકેફ થોડો તો થયો અથથી તે ઇતી સુધી
 એ ધર્માબીમાની સુંદરી ઉપમા લખુ શુ ! હું અહીં
 આલે કલમ આગળ નહીં ખડીયો ખસે છે અહીં તહીં

* * * * *

મંદ લેજો પવનની આવતી મમ સ્થાનમાં
 આંદની ખીલી રહી બેઠો અહીં એકાંતમાં

ખડીઓ મનાવી કલમ પકડી સીગારેટ હું કુકતો હતો
 આગળ લખવા આ બીના વીચાર મન કરતો હતો
 પર જ્ઞાતીથી લગ્ન શું ! હિન્દુઓમાં થાય છે
 ચાલુ જમાનાની મહી બનાવ આવા થાય છે
 પ્રજા અને પટેલનું પુનઃલગ્ન આજે થયું
 આ પૃથ્વીનું પ્રજ્ઞાડ સઘળું આજથી ફરી ગયું
 પૃથ્વી ન ઝીલે ભાર આ પ્રજાપુત્રી તારા કાર્યથી
 પ્રજા કેમ બહુ લજવાય છે “સરલા” તારા લગ્નથી
 શું ! મોહ લાગ્યો પટલથી ઘેલી થઈ તું પ્યારમાં
 શું પ્રજાપુત્રો ન હતા કે ? લીધી ન તુજને લગ્નમાં
 નેવનાં પાણી અરે મોલે ચઢ્યાં તુજ હસ્તથી
 પુર્વનો સુર્ય ઉગશે પશ્ચીમમાં તુજ કાર્યથી

* * * * *

માય ડીયર ફ્રેન્ડને થોડી સલામ અહીં લખુ
 “પ્રજા પટેલ” તરીકે આજથી આપને અત્રે લખુ
 પટેલ થઈ પ્રજાપુત્રીનું પાણી ગૃહણ આપે કર્યું
 સ્વરાજ્યનું પહેલું પગથીયું તમ હસ્તથી આજે થયું
 તમ લગ્નની રીતી થકી હિન્દુ યુરોપી થયું
 આજથી ફરીદ્ર બધું આ હિન્દનું જાતુ રહ્યું
 તમ હંપતીથી વલસાડનું પેરીસ અરે આજે થયું
 તમ હંપતીથી પ્રજ્ઞો તણુ મુખ બહુ ઉજવણ થયું

(૧૨)

તમ હંપતીમાં સુખ શાન્તિ આરોગ્યતા સદા રહે
આશીશ એ દીલથી ખરા મીસ્ટર એ. બી. તો ચહે
પટેલ જ્ઞાતીની મહી કન્યા તણી અછત થઇ
પ્રદા પુત્રી નીજ ફળ છોડી પટલાણી પટલની થઇ
આવળે રે આવળે દીલદાર સ્નેહી આવળે
આવાં થએલાં લગનનાં કંઇ હેન્ડબીલો લાવળે
લો આવળે મીસ્ટર તમે મીશીશન સાથે લઇ
લખશું પછી હિસ્ટ્રી બધી આજ તો બાકી રહી
ખડીયા મહી ખુટી પડી છે શાહી પણ આજે અરે
થાકી ગએલી કલમ પણ આગળ ન ચાલે તે ખરે
આ લખનારને માથે તમે દોશ કંઇ ના મુકશે
દર્શન કરાવ્યું સમાજને ઇન્સાફ તેને આપશે
મમ દેશની કંઇ દાઝથી આ બધું લખવું પડ્યું
બીના લખી સાચી બધી પ્રાચીન બહાર હમણા પડ્યું

લેખક—

આદમ બી. આફરીકાવાળા

તમને વાંચવાનો શોખ છે ?

હમારા તરફથી પ્રગટ થએલી

બાલયોગિની

[ઐતિહાસિક નવલકથા]

કિંમત માત્ર રૂપીયો દોઢ

જરૂરથી મંગાવી વાંચો.

માત્ર થોડી નકલો સીલક છે,
મળવાનું ઠેકાણું—

સરસ્વતી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ

ભટવાડી પોળને નાફ, ઊમરેઠ.

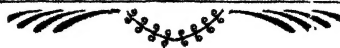
વાંચો વાંચો વાંચો

ફની ગાંસડી બાંધવાના લાકડાના મજબુત
તેમજ ટકાઉ પ્રેક્ષ હમારે ત્યાંથી તૈયાર મળશે તેમજ
ઓર્ડર મુજબ કરી આપવામાં આવશે. વધુ વીગત
માટે મળો યા લખો.

મીસ્ત્રી ગોવીંદભાઈ ધનજીભાઈ.

કે. સેખવડા બજાર ભાલેજ (આણંદ)

તા. કે. બહાર ગામના ઓર્ડર ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવશે.

❀ ચરોતરની પ્રખ્યાત ❀

બીડી

અમારી દુકાનેથી તમામ જાતની સાદો તેમજ નખીઆ બીડી ફીફાયતે મળશે. અસલ જુની તંબાકુ વાપરી હમો હમારા કસાયેલા કારીગરોના હાથે તે બીડી વળાવીએ છીએ પીધે મીઠી તેમજ દોરાદાર છુટક તેમજ જથ્થાબંધ સસ્તા ભાવે આપીશું. એક વખત ઓર્ડર આપી ખાત્રી કરવા ભલામણ છે.

વોરા. ઉમરભાઈ કરીમભાઈ.

બીડીના જનરલ વેપારી. ભાલેજ (આણંદ)

જોઈએ છે

જાહેર ખબરો — આવીજ જાતન
હવે પછી બહાર પડનાર ચોપડીઓ
જેની હજારો નકલો છપાય છે તેમાં
લેવા માટે.

ભાવો કીકાયત

ગોઠવાણી—ઉત્તમ

જરૂરથી લાભ થશે.

એક વખત દ્રાય કરી જોશો.

લખો:-

આદમ બી. આફીકાવાળા

સ્ટેશન રોડ, ભાલેજ.

